

Artykuły/Articles

Doctrina
Studia Społeczno-Polityczne
13/2016
PL ISSN 1730-0274

Robert Białoskórski

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Humanistyczny

Białoruś – jaka polityka bezpieczeństwa i obrony?

Belarus – what kind of security and defence policy?

Беларусь – какая политика безопасности
и защиты?

Abstrakt: Republika Białoruś jest państwem zajmującym szczególne znaczenie na geopolitycznej mapie Europy. Granicząc zarówno z Unią Europejską, jak i z Sojuszem Północnoatlantyckim, Białoruś znajduje się w obszarze wpływów mocarstwowych Federacji Rosyjskiej, która w znacznej mierze determinuje politykę bezpieczeństwa i obrony Republiki. Badanie jej założeń formalnoprawnych oraz dynamiki procesu implementacji jest istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa europejskiego oraz polskiej racji stanu.

Abstract: Republic Belarus is a state occupying the special significance on a geopolitical map of Europe. Bordering both with the European Union and North Atlantic Alliance, Belarus is located in an area of globalpower influences of the Russian Federation, which in great measure is determining the security and defence policy of the Republic. Studying assumptions for her ideas and dynamics of the implementation's process is essential from the European security and the Polish raison d'état point of view.

Резюме: Республика Беларусь – государство занимающее особое значение на геополитической карте Европы. Гранича как с Европейским Союзом, как и со Североатлантическим Союзом, Беларусь расположен в пространстве великодержавных влияние Российской Федерации, которая в значительной мере детерминирует политику безопасности и защиты Республики.

Исследовать ее предпосылок формальноправных и динамика процесса имплементация существенное в разрезе европейской безопасности и польских государственных интересов.

Słowa kluczowe: Białoruś, Rosja, Organizacja Układu Bezpieczeństwa Zbiorowego (OUBZ), WNP, NATO

Keywords: Belarus, Russia, Commonwealth of Independent States (CIS), Collective Security Treaty Organization (CSTO), NATO

Ключевые слова: Беларусь, Россия, Организация Системы Коллективной Безопасности (ОУБЗ), Содружество Независимых Государств (СНГ), НАТО

Wstęp

Republika Białoruś jest państwem zajmującym szczególne znaczenie na geopolitycznej mapie Europy. Granicząc zarówno z Unią Europejską, jak i z Sojuszem Północnoatlantyckim, Białoruś znajduje się w obszarze wpływów mocarstwowych Federacji Rosyjskiej, która w znacznej mierze determinuje politykę bezpieczeństwa i obrony Republiki. Badanie jej założeń formalnoprawnych oraz dynamiki procesu implementacji jest istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa europejskiego oraz polskiej racji stanu.

Założenia formalnoprawne

Podstawa formalnoprawna polityki bezpieczeństwa i obrony Białorusi określona zostały w trzech dokumentach normatywnych: Konstytucji Republiki Białoruś (1994)¹, doktrynie wojennej (1992)² oraz koncepcji bezpieczeństwa narodowego (2001)³.

¹ *Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.)*, Национальный правовой Интернет-портал Республики, <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=6351> (dostęp: 23.01.2014).

² *Военная доктрина Республики Беларусь 1992 года*, Военный информационный портал Министерства обороны Республики Беларусь, <http://mod.mil.by/doktrina.html> (dostęp: 23.01.2014).

³ *Концепция национальной безопасности Республики Беларусь 17 июля 2001 г.*, ДЯТЛОВЩИНА информационный портал, <http://www.dyatlovo.info/content/kontseptsiya-natsionalnoi-bezopasnosti-respubliki-belarus?page=0%2C1> (dostęp: 23.01.2014).

Republika Białoruś w swojej polityce bezpieczeństwa i obrony postanowiła kierować się fundamentalnymi zasadami równości państw, niestosowania siły bądź groźby jej użycia, trwałości granic, pokojowego rozstrzygnięcia sporów, niemieszania się w wewnętrzne sprawy innych państw oraz innymi ogólnie przyjętymi zasadami i normami prawa międzynarodowego. Stawia sobie za cel uczynienie swego terytorium strefą wolną od broni jądrowej, a państwa – krajem neutralnym⁴. Uznaje wyższość ogólnie uznanych zasad prawa międzynarodowego oraz zapewnia zgodność prawa z nimi⁵. Nadzrędnym celem państwa jest ochrona praw i wolności jego obywateli⁶, a podstawą ustrojową demokracja oparta na rządach prawa i separacji oraz niezależności władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w granicach swoich kompetencji⁷. Konstytucyjnym i świętym obowiązkiem obywateli Białorusi jest obrona państwa zgodnie z procedurami regulacji służby wojskowej lub służby zastępczej⁸.

Prezydent Republiki Białoruś jest gwarantem jej konstytucji i realizacji głównych kierunków polityki wewnętrznej i zagranicznej państwa. Podejmuje działania w zakresie ochrony suwerenności państwa, jej bezpieczeństwa narodowego i integralności terytorialnej, stabilności politycznej i gospodarczej, oraz ciągłości i współdziałania organów władzy państwowej⁹. Prezydent Republiki Białoruś m.in. powołuje i odwołuje premiera (za zgodą Izby Reprezentantów¹⁰) i członków Rady Ministrów, szefa i sekretarza stanu Rady Bezpieczeństwa oraz naczelnego dowództwo sił zbrojnych. Prezydent jest zwierzchnikiem (głównodowodzącym) Sił Zbrojnych i przewodniczy Radzie Bezpieczeństwa Republiki, która jest najwyższym kolegialnym organem politycznym w sprawach bezpieczeństwa państwa. W sytuacji zagrożenia militarnego państwa ma prawo ogłoszenia stanu wojennego na terytorium państwa oraz powszechnej lub częściowej mobilizacji (za zgodą Rady Republiki). W wypadku katastrof, klęsk żywiołowych, ruchów z użyciem siły lub grożących użyciem siły przez osoby i organizacje, których działanie godziłoby w integralność państwa lub jego istnienie, Pre-

⁴ *Конституция ...*, art. 18.

⁵ *Ibidem*, art. 8.

⁶ *Ibidem*, art. 21.

⁷ *Ibidem*, art. 1 i 6.

⁸ *Ibidem*, art. 57.

⁹ *Ibidem*, art. 79.

¹⁰ Zgromadzenie Narodowe (Parlament) Republiki Białorusi składa się z dwóch izb: Izby Reprezentantów (110 deputowanych) i Rady Republiki (przedstawicielski organ terytorialny – 17 deputowanych). *Ibidem*, art. 90.

zydent może wprowadzić na terenie całej Białorusi lub jej części stan wyjątkowy¹¹.

Rząd Republiki Białoruś na czele z Prezesem Rady Ministrów m.in. opracowuje podstawowe założenia polityki wewnętrznej i zagranicznej państwa w celu ochrony interesów państwa, zapewnienia bezpieczeństwa narodowego i obrony, ochrony mienia, utrzymania porządku publicznego i zwalczania przestępczości oraz podejmuje niezbędne w tym zakresie działania¹². Minister obrony Białorusi jest odpowiedzialny za szkolenie, rozwój i dowodzenie siłami zbrojnymi.

Polityka bezpieczeństwa narodowego Republiki Białoruś polega na zintegrowanych działaniach zmierzających do zapewnienia realizacji żywotnych interesów narodowych państwa, rozumianych jako potrzeby zapewniające istnienie i trwały rozwój jednostki, społeczeństwa i państwa, we wszelkich dziedzinach życia za pomocą wszystkich dostępnych metod i środków¹³. Jej celem nadrzędnym jest zapewnienie stabilnego funkcjonowania, rozwoju oraz dobrobytu społeczeństwa białoruskiego poprzez zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym państwa. W tym znaczeniu bezpieczeństwo narodowe rozumiane jest jako stabilny i zrównoważony stan systemu społecznego państwa zdeterminowanego przez strukturę jego sił wewnętrznych i występujących pomiędzy nimi sprzeczności interesów (gry sił i interesów). Jednostka i jej potrzeby materialne i duchowe stanowią fundament życia białoruskiego społeczeństwa. Bezpieczeństwo zewnętrzne państwa polega na neutralizowaniu wszelkich zagrożeń zewnętrznych dla bezpieczeństwa państwa. System bezpieczeństwa narodowego Republiki Białoruś opiera się na relacjach podmiotów bezpieczeństwa państwa, zapewnieniu możliwości realizacji przez te podmioty żywotnych interesów narodowych. W tym sensie interes państwa winien być wykładnią i zarazem pochodną interesów jednostek, grup społecznych, zwłaszcza elit politycznych i gospodarczych oraz całego społeczeństwa w każdej dziedzinie życia. W rzeczywistości jednak występują w tym względzie liczne różnice i sprzeczności, które są odzwierciedleniem zasad demokratycznego państwa prawa. Szczególnie dotyczy to sfery spraw społecznych i gospodarczych.

Szczególną rolę w systemie bezpieczeństwa narodowego Białorusi odgrywa zagadnienie identyfikacji i oddziaływania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Do takich zaliczono przede wszystkim: proliferację broni masowego rażenia, międzynarodowy terroryzm i przestępczość zorganizowaną

¹¹ Ibidem, art. 84.

¹² Ibidem, art. 107.

¹³ Ibidem.

waną, lokalne i regionalne konflikty zbrojne o różnej intensywności, katastrofy przyrodnicze i klęski żywiołowe, negatywne skutki globalizacji (deformacja strukturalna i niska konkurencyjność gospodarki narodowej, spadek produkcji, inwestycji, „drenaż mózgów”, zróżnicowanie dochodów, bezrobocie, nieuczciwa konkurencja, wypieranie krajowych producentów towarów i usług itp.), zewnętrzne uzależnienie surowcowe, energetyczne i technologiczne, ekspansywna polityka obcych państw, ich służb specjalnych oraz podmiotów gospodarczych (państwowych i niepaństwowych), transfer szkodliwych ideologii, wartości kulturowych i norm moralnych, degradacja środowiska naturalnego, cyberzagrożenia.

Polityki bezpieczeństwa i obrony Republiki Białoruś oparta jest na dwóch filarach: wewnętrznym (rozwój własnych zdolności obronnych) oraz zewnętrznym (sojusz wojskowy z Federacją Rosyjską oraz innymi państwami WNP w ramach Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym – OUBZ¹⁴). Białoruś, podobnie jak Rosja w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa opowiada się za utworzeniem nowej architektury bezpieczeństwa europejskiego opartej na Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)¹⁵ i krytyce Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO) jako organizacji przestarzałej i niepotrzebnej. Współpraca polityczno-wojskowa z Rosją stanowi część „Umowy o utworzeniu Państwa Związkowego z 8 grudnia 1999 r.”¹⁶ zakładającej integrację Rosji i Białorusi i połączenie ich w jedno państwo związkowe (federację), w tym prowadzenie skoordynowanej polityki zagranicznej i obrony, zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i walkę ze zorganizowaną przestępczością (art. 2), oraz ochronę granic wewnętrznych państwa związkowego (art. 7).

Implementacja priorytetów polityki bezpieczeństwa i obrony Republiki Białoruś jakimi są ochrona suwerenności, integralności i niezależności politycznej i terytorialnej państwa jest realizowana w oparciu o doktrynę wojenną¹⁷. Zakłada ona stałą analizę i ocenę sytuacji polityczno-wojskowej oraz prognozowanie jej rozwoju w aspekcie zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa i jego wojskowych zdolności obronnych. Ma ona charakter wyłącznie obronny i stanowi, iż Białoruś nie stanowi zagrożenia militar-

¹⁴ Договор о коллективной безопасности от 15 мая 1992 года, подписанным 10 декабря 2010 года, http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=126 (dostęp: 28.01.2014).

¹⁵Zob. A. Krzymowski, *Plan Miedwiediewa – nowa architektura bezpieczeństwa?*, „Sprawy Międzynarodowe” 2009, nr 2.

¹⁶ Договор о создании Союзного государства, Москва, 8 декабря 1999 г., <http://www.law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1168295> (dostęp: 28.01.2014).

¹⁷ Военная доктрина...

nego dla innych państw i sama nie akceptuje takich roszczeń w stosunku do Republiki. Głównym celem jej polityki wojskowej jest utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, zapobieganie zagrożeniu wojennemu i zagwarantowanie bezpieczeństwa państwa. W tym zakresie Białoruś m.in. opowiada się za pokojowym rozwiązywaniem sporów międzynarodowych, oraz zrównoważoną redukcją broni w Europie w ramach przyjętych porozumień międzynarodowych, wykluczając przy tym jednak jednostronną redukcję własnego potencjału wojskowego, obniżającą zdolności obronne państwa.

Republika Białoruś w stosunkach międzynarodowych: „nie traktuje żadnego państwa jako potencjalnego przeciwnika; nie traktuje żadnego narodu jako swojego wroga; przestrzega zasad nienaruszalności granic; przestrzega zasad zawartych w Karcie Paryskiej; nie rozpatruje siły militarnej jako głównego środka do zapewnienia bezpieczeństwa narodowego; przestrzega zasad nieingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw; umacnia i akceptuje rolę ONZ w utrwalaniu bezpieczeństwa zbiorowego; współdziała z zainteresowanymi państwami regionu, w sprawie utworzenia »strefy bezatomowej« od Bałtyku do Morza Czarnego; nie uczestniczy w konfliktach zbrojnych między innymi państwami; nie udostępnia swojego terytorium do realizacji planów wojennych tych państw”¹⁸.

Do neutralizacji i odparcia zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa i ingerencji w jego sprawy wewnętrzne użyte zostaną wszelkie dostępne siły, środki i zasoby polityczne, militarne i gospodarcze, zgodnie z prawodawstwem Republiki Białoruś oraz normami prawa międzynarodowego. W tym celu Białoruś stale rozwija własne zdolności militarnego reagowania, zwłaszcza potencjał wojskowy, podsystem rezerw i zdolności mobilizacyjnych i gotowość do operacyjnego użycia sił zbrojnych w różnych stanach zagrożenia i wojny oraz w ramach współpracy wojskowej z Federacją Rosyjską i innymi państwami sygnatariuszami Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ). Istotną rolę w systemie bezpieczeństwa narodowego Białorusi odgrywają: podsystem obrony powietrznej, informacyjny podsystem zarządzania i dowodzenia, podsystem obrony terytorialnej (cywilnej), jak również przemysł obronny, wojskowe ośrodki naukowo-badawcze oraz szkolnictwo wojskowe. Białoruskie siły zbrojne wymagają stałej modernizacji w zakresie nowoczesnego uzbrojenia oraz kwalifikacji kadry dowódczej i żołnierzy dostosowanych do wymagań i zmieniających warunków współczesnego pola walki. Potencjał gospodarczy państwa jest w pełni sprzężony z potrzebami systemu obronnego w oparciu o me-

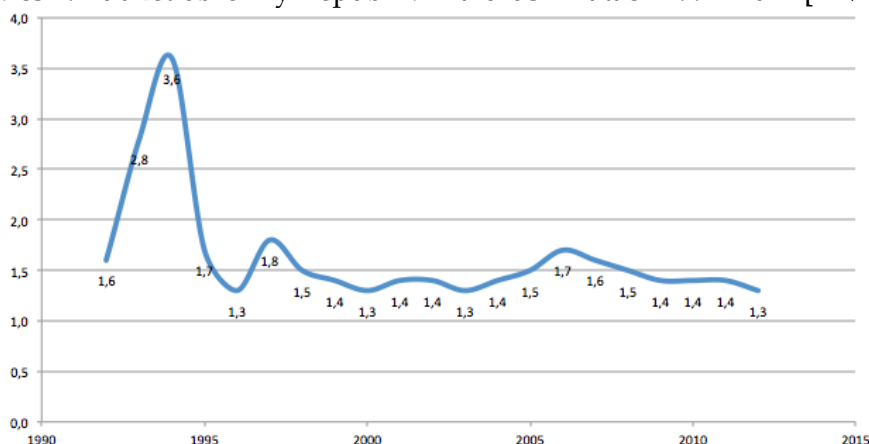
¹⁸ *Sily Zbrojne Białorusi*, Cybernetyczna Gildia Strategów, <http://strategie.com.pl/dzial/armie/18> (dostęp 09.02.2014).

chanizmy rynkowe. W czasie pokoju białoruskie siły zbrojne oraz siły paramilitarne realizują również zadania w zakresie reagowania kryzysowego na wypadek katastrof naturalnych i przyrodniczych oraz klęsk żywiołowych.

Białoruskie siły zbrojne

Podstawową strukturę Ministerstwa Obrony Republiki Białoruś tworzą: Sztab Generalny, Wojska Lądowe (armia), Siły Powietrzne i Wojska Obrony Przeciwlotniczej, Siły Operacji Specjalnych, Wojska Specjalne oraz Departament Uzbrojenia i Departament Logistyczny¹⁹ – ogółem 48 tys. żołnierzy. Ponadto Białoruś posiada liczne Siły Paramilitarne podległe MSW (110 tys.) oraz Siły Rezerwy (289,5 tys.)²⁰. Służba wojskowa na Białorusi jest powszechna i obowiązkowa (pobór)²¹. Według danych SIPRI budżet obrony Republiki Białoruś w latach 1995–2012 utrzymuje się na średnim poziomie 1,5% PKB (wykres 1).

Wykres 1. Budżet obrony Republiki Białoruś w latach 1992–2012 [w %]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *SIPRI Military Expenditure Database*, Stockholm International Peace Research Institute, <http://milexdata.sipri.org/files/?file=SIPRI+milex+data+1988-2012+v2.xlsx> (dostęp: 11.02.2014).

¹⁹ Opracowanie własne na podstawie informacji MO RB: *Структура Вооруженных Сил Республики Беларусь*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/structure> (dostęp: 01.02.2014). Por. *The Military Balance 2013*, The International Institute for Strategic Studies, London 2013, s. 218–219.

²⁰ *The Military Balance 2013*, The International Institute for Strategic Studies, London 2013, s. 218–219.

²¹ Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej i służbie wojskowej, listopad 1992.

Wojska Lądowe liczą ogółem 22,5 tys. żołnierzy i zorganizowane są w dwa Zgrupowania Operacyjne Wojsk: Zachodnie (Grodno) oraz Północno-Zachodnie (Mińsk) powstałe na bazie 65. i 28. korpusu armijnego²². Trzon tych sił stanowią trzy brygady manewrowe oraz jednostki wsparcia. Brygada manewrowa w czasie pokoju liczy 6500 żołnierzy i posiada na uzbrojeniu co najmniej 230 BWP i 70 środków artyleryjskich (pow. 120 mm)²³. Podstawę uzbrojenia białoruskiej armii stanowią: czołgi T-72B; bojowe wozy piechoty: BWP-2 i BTR-80; poczwórnie sprzężone samobieżne działa przeciwlotnicze ZSU-23-4 „Szyłka”; autonomiczne raketowe zestawy przeciwlotniczy „Tor-M2E”; przenośne wyrzutnie raketowych pocisków przeciwlotniczych 9K34 „Strzała-3”, samobieżne przeciwlotnicze zestawy raketowe 9K33 „Osa”; samobieżne raketowe zestawy przeciwczołgowe 9P149 „Szturm-C”; samobieżne wyrzutnie niekierowanych pocisków raketowych kalibru 220 mm BM9P140 „Uragan”; samobieżne artyleryjsko-raketowe systemy przeciwlotnicze 2K22 „Tunguzka”; taktyczne zestawy raketowe „Toczka”; samobieżne przeciwlotnicze zestawy raketowe bliskiego zasięgu „Strzała-10”; systemy artylerii raketowej kalibru 300 mm BM9A52 „Smiercz”; samobieżne moździerz kalibru 120 mm 2S9 „Nona”; samobieżne haubice kalibru 152 mm: 2S19 „MSTA-C” i 2S3 (2S3M) „Aka-cja”; samobieżne haubice kalibru 122 mm 2S1 „Goździk”; samobieżne armaty kalibru 152 mm 2S5 „Hiacynt-C”; moździerz automatyczny kalibru 122 mm 2B9 „Wasilok”; systemy raketowe kalibru 122 mm RS30 „Belgrad”²⁴.

Do głównych zadań białoruskiej armii w czasie pokoju („P”) należy: utrzymanie potencjału bojowego, zdolności bojowej i gotowości mobilizacyjnej wojsk umożliwiających odparcie agresji zbrojnej na poziomie lokalnym; zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego wojsk; rozpoznawanie zagrożeń ataku militarnego; ochrona granic państwa i przestrzeni powietrznej; rozwijanie wielofunkcyjnych systemów obronnych; rozwijanie systemów mobilizacyjnych wojsk; utrzymanie gotowości strategicznego rozwi-

²² Przekształcone w 2001 r. ze struktury korpuśno-armijnej. Zob. *Структура Вооруженных Сил Республики Беларусь*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/structure> (dostęp: 01.02.2014).

²³ *Сіты Зброjne Białorusi...*

²⁴ Dane według: *Техника и вооружение*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/sv/equipment> (dostęp: 05.02.2014). Por. P. Kmieciak, *Zarys potencjału militarnego Białorusi*, <http://www.militis.pl/armie-owiata/potencjal-militarny-bialorusi> (dostęp: 01.02.2014). *The Military Balance 2013*, The International Institute for Strategic Studies, London 2013, s. 219. *Belarus Army Equipment*, *Global Security*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/belarus/army-equipment.htm> (dostęp: 05.02.2014).

nięcia wojsk na czas wojny („W”); opracowywanie i wdrażanie planów operacyjno-mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk; utrzymywanie techniki i uzbrojenia w stałej gotowości użycia; wdrażanie nowych technologii wojskowych; doskonalenie systemów obrony przeciwlotniczej w ramach zintegrowanego systemu obronnego państwa; utrzymanie wysokiego poziomu moralnego i psychologicznego składu stanu osobowego wojsk; współdziałanie z innymi rodzajami wojsk w zakresie obrony terytorium oraz suwerenności i niepodległości Białorusi. W czasie wojny armia białoruska przede wszystkim: broni zbrojnie Republiki Białoruś; odpiera napaść zbrojną siłami własnymi i wspólnie z siłami sojuszniczymi; zadaje agresorowi straty, zmuszające go do przerwania działań zbrojnych i zawarcia pokoju na warunkach niegodzących w interes narodowy Białorusi. Podobnie jak i w czasie „P” wojska lądowe współdziałają w realizacji zadań „W” z innymi rodzajami wojsk w ramach jednolitego scentralizowanego systemu obronnego państwa²⁵.

Siły Powietrzne i Wojska Obrony Przeciwlotniczej liczą ogółem 15 tys. żołnierzy²⁶ i zgrupowane są w dwa Dowództwa Operacyjno-Taktyczne: Zachodnie (Baranowicze w obwodzie brzeskim) oraz Północno-Zachodnie (Maczuliszczy w obwodzie mińskim)²⁷. W skład SP wchodzi trzy bazy lotnictwa myśliwskiego oraz dwie bazy śmigłowców, natomiast WOPL składa się z pięciu brygad raketowych obrony powietrznej (BROP), dwóch pułków raketowych (prOP), dwóch grupy OP, samodzielnego dywizjonu OP, dwóch brygady radiotechnicznych, pułku radiotechnicznego oraz batalionu walki radioelektronicznej (bWRE)²⁸. Centralne Stanowisko Dowodzenia Wojsk Obrony Powietrznej Białorusi (Fanipol, obwód miński) włączone jest w Połączony System Obrony Powietrznej Wspólnoty Niepodległej Państw (PSOP WNP) w ramach porozumienia podpisanego przez Republikę Białoruś w 1995 r.²⁹ i jest osłaniane przez dwa dywizjony raketowe

²⁵ *Задачи*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/task> (dostęp: 08.02.2014).

²⁶ *The Military Balance 2013...*, s. 218–219.

²⁷ *Структура*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/vvspvo/structure> (dostęp: 09.02.2014).

²⁸ *Siły Zbrojne Białorusi...*

²⁹ *Porozumienie o utworzeniu Połączonego Systemu Obrony Powietrznej Państw WNP* podpisane w Ałma Acie 10 lutego 1995 r. uważane jest za „najważniejsze osiągnięcie o charakterze wielostronnym w sferze bezpieczeństwa państw WNP”. System zaczął funkcjonować wiosną 1996 r., gdy Rosja Białoruś, Kazachstan i Gruzja rozpoczęły patrolowanie wspólnej granicy powietrznej. A. Legucka, K. Malak (red.), *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa na obszarze Wspólnoty Niepodległych Państw*, Warszawa 2008, s. 162.

uzbrojone w przeciwlotnicze zestawy rakietowe S-300 i S-200³⁰. Podstawę uzbrojenia SPiWOPL stanowią: myśliwskie samoloty odrzutowe Mig-29; samoloty szturmowe Su-25; samoloty transportowe Il-76; samoloty szkoleniowe Ł-39; śmigłowce transportowe Mi-26, śmigłowce szturmowo-transportowe Mi-24B; śmigłowce wielozadaniowe Mi-8³¹; baterie rakiet przeciwlotniczych krótkiego zasięgu TOR-M2E (9K332MK)³². Głównym zadaniem SPiWOPL Republiki Białoruś jest obrona dowództw, rejonów, obiektów i zgrupowań wojsk przed uderzeniami przeciwnika z powietrza, niszczenie obiektów, potencjału wojenno-ekonomicznego i wojsk nieprzyjaciela oraz wspieranie innych rodzajów sił zbrojnych. W czasie „P” siły te realizują następujące zadania: transportowe na rzecz MO oraz innych rodzajów sił zbrojnych (m.in. transport VIP), rozpoznania radiolokacyjnego obszaru powietrznego, kontroli i ochrony obszaru powietrznego, szkolenia i gotowości operacyjnej na czas „W”, wsparcia innych rodzajów wojsk, inne zadania specjalne. Do głównych zadań w czasie „W” należy: obrona kluczowych obiektów państwowych i militarnych przed atakiem z powietrza, zgrupowań wojsk w rejonach dyslokacji oraz na trasach ich przegrupowania, niszczenie lotnictwa przeciwnika na ziemi i w powietrzu, w celu niedopuszczenia do uzyskania przez nie przewagi bojowej i panowania w powietrzu, prowadzenie uderzeń lotniczych na wojska i obiekty przeciwnika, niszczenie desantów powietrznych przeciwnika w powietrzu i miejscach zrzutów, wsparcie lotnicze innych rodzajów sił zbrojnych, w tym wojsk powietrzno-desantowych, prowadzenie walki radioelektronicznej i rozpoznania lotniczego³³.

³⁰ *Siły Zbrojne Białorusi...*

³¹ *Техника и вооружение*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/vvspvo/equipment/134> (dostęp: 09.02.2014).

³² Trzy baterie TOR-M2E weszły na uzbrojenie 120. rakietowej brygady przeciwlotniczej w Baranowiczach w lutym 2014 r. Docelowo Białoruś ma posiadać 10 baterii tego typu. Każda z nich składa się z czterech pojazdów kołowych, z których każdy wyposażony jest w osiem pocisków rakietowych, oraz radarowe systemy wykrywania i naprowadzania. Bateria jest w stanie strzelać jednocześnie do 16 celów lecących w dowolnym kierunku z prędkością do 700 m/s w odległości do 12 km i na wysokości do 10 km. *Pierwsze ćwiczenia z raketami Tor-M2 odbędą się na Białorusi*, 04.01.2014, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,15224225,Pierwsze_cwiczenia_z_raketami_Tor_M2_odbeda_sie_na.html (dostęp: 09.02.2014).

³³ *Назначение*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/vvspvo/appointment> (dostęp: 09.02.2014).

Niewiele wiadomo na temat liczebności oraz uzbrojenia białoruskich Sił Operacji Specjalnych (SOS)³⁴. Ich dowództwo stacjonuje w m. Колодищи (obwód miński), a trzon stanowią dwie samodzielne gwardyjskie brygady mobilne: 38. (Brześć), 103. (Witebsk) oraz 5. samodzielna brygada specjalnego przeznaczenia (Maryjna Górka, obwód miński). Zadania tych sił wynikają z doświadczeń i wymagań współczesnego pola walki i obejmują: organizację i kierowanie procesem ich dowodzenia, utrzymanie zdolności i gotowości bojowej do prowadzenia operacji specjalnych, doskonalenie teorii sztuki wojennej, w tym opracowywanie nowych form i metod prowadzenia operacji specjalnych, planowanie bojowego użycia, organizowanie i prowadzenie pracy ideologicznej wspierającej skuteczne działanie w każdych warunkach wojennych, ochrona informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową w podległych strukturach organizacyjnych³⁵.

Wojska Specjalne białoruskich sił zbrojnych tworzą: Wojska Walki Radioelektronicznej (WWRE), Wojska Dowodzenia i Łączności (WDiŁ), Wojska Inżynieryjne (WInż), Wojska Obrony Radiacyjnej, Chemicznej, Biologicznej i Ekologii (WORCHBiE) oraz Służba Nawigacyjno-Topograficzna (SNT)³⁶. Dowództwo WWRE stacjonuje w Mińsku a ich głównym zadaniem jest rozpoznanie i przeciwdziałanie radioelektroniczne³⁷. Wojska Dowodzenia i Łączności (Mińsk) odpowiadają za: organizację, rozwój i bieżącą eksploatację systemów dowodzenia i łączności białoruskimi siłami zbrojnymi, w tym opracowywanie i wdrażanie innowacyjnych sposobów ich organizacji oraz rozwiązań naukowo-technicznych (m.in. systemów szyfrowanej łączności)³⁸. Do zadań Wojsk Inżynieryjnych (Mińsk) należy szerokokorzystane inżynieryjne zabezpieczenie działań wszystkich rodzajów sił zbrojnych oraz inżynieryjne rozpoznanie przeciwnika³⁹. WORCHBiE (Mińsk)

³⁴ Z posiadanych danych wynika, że ogólna liczebność pozostałych rodzajów białoruskich sił zbrojnych, poza WL i SPiWOPL, wynosi: 10,5 tys. żołnierzy. *The Military Balance 2013...*, s. 218.

³⁵ *Силы специальных операций*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/sso> (dostęp: 09.02.2014).

³⁶ Opracowanie własne na podstawie: *Структура Вооруженных Сил Республики Беларусь*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/structure> (dostęp: 09.02.2014),

³⁷ *информационный портал Министерства обороны*, <http://www.mil.by/ru/forces/special/reb> (dostęp: 09.02.2014).

³⁸ *Управление связи Генерального штаба Вооруженных Сил*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/special/us> (dostęp: 09.02.2014).

³⁹ *Управление инженерных войск*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/special/uiv> (dostęp: 09.02.2014).

utrzymują, rozwijają zdolności mobilizacyjne i bojowe w zakresie ochrony radiacyjnej, chemicznej, biologicznej i ekologicznej innych rodzajów sił zbrojnych, w tym opracowują stosowne przepisy normatywne, kontrolują ich wdrażanie w SZ oraz prowadzą działalność naukowo-badawczą. Podstawowe wyposażenie tych wojsk stanowią wozy rozpoznania skażeń radiacyjnych, chemicznych i biologicznych typu BRDM-2RXP, RXM-4, RXM-K, automatyczne detektory skażeń: ASP, WPXR, GSA-3,-12, mobilne laboratoria radiacyjno-ekologiczne PLREK, dozymetry typu DKG-RM1603B, MKS-AT1127, spektrometry MKS-AT6101C i inne⁴⁰. Służba Nawigacyjno-Topograficzna (Mińsk) realizuje zadania w zakresie topograficznego i nawigacyjnego zabezpieczenia wszystkich rodzajów sił zbrojnych za pomocą: mobilnych zespołów nawigacyjno-topograficznych PNTK, cyfrowych zestawów aparaturowych PAK-S, PAK-O, ARM-WF, skanerów ARM-WK, geodezyjnych zestawów satelitarnych GPS (GSDP, KGSA), satelitarnych odbiorników nawigacyjnych SNP-1, -2, automatycznych zestawów geodezyjnych ARM-G, taksometrów TE-3602⁴¹.

Departament Uzbrojenia jest głównym organem MO Republiki Białoruś odpowiedzialnym za planowanie i koordynowanie przedsięwzięć związanych z technicznym zabezpieczeniem wszystkich rodzajów sił zbrojnych⁴², natomiast Departament Logistyczny odpowiada za ich wszechstronne rzeczowe i materiałowe zabezpieczenie logistyczne (mps, kwatermistrzostwo, służba zdrowia itp.)⁴³.

O sile militarnej Białorusi decydują głównie Wojska Lądowe, potencjał uderzeniowy sił powietrznych oraz rozbudowane formacje paramilitarne. Słabością są natomiast ograniczone zdolności transportowe z uwagi na niewielką liczbę śmigłowców transportowych (jeden pułk lotnictwa transportowego). Istnieją również przesłanki świadczące o ogólnie złej kondycji

⁴⁰ *Управление радиационной, химической, биологической защиты и экологии Генерального штаба Вооруженных Сил*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/special/rhzbz> (dostęp: 09.02.2014).

⁴¹ *Оpracowanie własne na podstawie: Навигационно-топографическое управление Генерального штаба Вооруженных Сил*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/special/ntu> (dostęp: 09.02.2014).

⁴² *Высшее командование Вооруженных Сил*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/squad/persons/760> (dostęp: 09.02.2014).

⁴³ *Высшее командование Вооруженных Сил*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/squad/persons/762> (dostęp: 09.02.2014).

białoruskiej armii (braki w wyposażeniu i wyżywieniu, niskie morale rezerwistów)⁴⁴.

Utrzymywanie na wysokim poziomie potencjału militarnego przez Białoruś jest w dużym stopniu uzależnione od współpracy z Rosją w ramach daleko idącej integracji sił zbrojnych obu państw. W tym też kierunku prowadzona jest przewidziana do 2015 r. reforma strukturalna i modernizacja techniczna sił zbrojnych Republiki Białoruś⁴⁵, których trzonem mają być wysoce mobilne siły manewrowe, będące odpowiednikiem sił szybkiego reagowania w armiach innych państw.

Zewnętrzny wymiar polityki bezpieczeństwa i obrony

Jak już wcześniej wspomniano, zewnętrznymi filarami polityki bezpieczeństwa i obrony Republiki Białoruś, są: pogłębione stosunki wojskowe z Federacją Rosyjską w ramach realizacji politycznego projektu Państwa Związkowego oraz członkostwo w Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ).

Białoruskie siły zbrojne poddawane są daleko idącej integracji z SZ Rosji. Podpisano w tym zakresie szereg porozumień o współpracy wojskowej w zakresie bezpieczeństwa regionalnego, wspólnej polityki obronnej oraz integracji SZ Rosji i Białorusi, w tym zasad wspólnego planowania i użycia wojsk oraz tworzenia regionalnej grupy wojsk. Brak jest wiarygodnych danych źródłowych na temat liczebności, składu i uzbrojenia wydzielonych jednostek sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej stacjonujących na terytorium Republiki Białoruś. Przypuszcza się, iż mogą one liczyć nawet ok. 15 tys. żołnierzy i zajmują 50 obiektów strategicznych sił powietrznych i obrony przeciwlotniczej, dowodzenia i łączności oraz walki radioelektronicznej, w tym: dwie Dywizje Raket Strategicznych (Lida i Mozyrz), Dywizja Lotnictwa Bombowego (Bobrujsk), sześć pułków lotniczych (Bołbasowo, Moczuliszcze, Baranowicze, Bobrujsk, Bobrowicze)⁴⁶, pułk lotnictwa rozpo-

⁴⁴ *Manewry „Zapad 2013” oczami białoruskich żołnierzy*, „Rzeczpospolita” 07.10.2013, <http://www.rp.pl/artykul/1054906.html> (dostęp: 11.02.2014).

⁴⁵ Przestarzały technologicznie sprzęt wojskowy produkcji radzieckiej jest sukcesywnie wycofywany ze stanów etatowych i eksportowany za granicę. W latach 2000–2007 eksport obejmował samoloty bojowe, czołgi i systemy artyleryjskie oraz kierowane pociski raketowe klasy powietrze-powietrze i wywołał protest międzynarodowy. Oskarżono Białoruś o to, że „sprzedaje broń każdemu chętnemu”. Zob. I. Topolski, *Siła militarna w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej*, Lublin 2004, s. 91.

⁴⁶ Do 2015 r. przewidziane jest stacjonowanie na terytorium Białorusi rosyjskiego pułku lotnictwa myśliwskiego (prawdopodobnie w m. Lida, niespełna 120 km od polskiej granicy). W grudniu 2013 r. cztery rosyjskie myśliwce Su-27 wylądowały

znawczego (Zjabrowka), stacja radiolokacyjna (Hancewicze po Baranowiczami) wchodząca w skład rosyjskiego systemu wczesnego ostrzegania o ataku raketowym i monitorująca przestrzeń kosmiczną na kierunku zachodnim oraz węzeł łączności z atomowymi okrętami podwodnymi (Wilejka, obwód miński). Obie ostatnie bazy Rosja dzierżawi bezpłatnie do 2020 r.⁴⁷ Nie wiadomo też, czy z terytorium Białorusi zostały już wycofane, zgodnie z zawartymi porozumieniami, rozlokowane rosyjskie rakiety typu SS-25 uzbrojone w głowice jądrowe⁴⁸.

Siły zbrojne Białorusi i FR przeprowadzają cyklicznie duże ćwiczenia wojskowe przy wschodniej granicy NATO pk. „Zachód”. We wrześniu 2013 r. uczestniczyło w nich ok. 13 tys. żołnierzy różnych rodzajów sił zbrojnych, w tym 2,5 tys. Rosjan. W styczniu 2016 r. Białoruś przeprowadziła kompleksowy sprawdzian sił zbrojnych, podczas których ćwiczone m.in. działania antydywersyjne oraz budowę przeprawy mostowej przez Niemien⁴⁹. Największe tego typu ćwiczenia od czasów zimnej wojny odbyły się w 2009 r. Każdorazowo wywołują one niepokój ze strony państw bałtyckich oraz Polski⁵⁰.

Głównymi determinantami rosyjsko-białoruskiej współpracy wojskowej są: położenie geostrategiczne (przesunięcie zachodniej linii obrony o 540 km od granicy rosyjskiej oraz zaplecze dla obwodu kaliningradzkiego), dyslokacja ww. rosyjskich instalacji wojskowych na terytorium Białorusi oraz współpraca przemysłów obronnych. W tym ostatnim przypadku wystarczy zauważyć, iż Mińska Fabryka Samochodów jest jedynym producen-

już w 61. Bazie Lotniczej w Baranowiczach. *Rosyjskie myśliwce w białoruskiej bazie. Niespełna 200 km od polskiej granicy*, 09.12.2013, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/rosyjskie-mysliwce-w-bialoruskiej-bazie-niespelna-200-km-od-polskiej-granicy,377974.html> (dostęp: 09.02.2014). Pomimo zaprzeczeń ze strony Mińska, zachodzi podejrzenie, iż w bazie w Bobrujsku stacjonują rosyjskie myśliwce Su-27, *Rosyjskie Su-27 pojawiły się w Bobrujsku? Mińsk zaprzecza*, 15.01.2016, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/rosjanie-rozmiescili-su-27-w-bobrujsku-twierdza-wladze-w-kijowie,610804.html> (dostęp: 10.03.2016)

⁴⁷ A.M. Dyrner, R. Śmigielski, *Perspektywy współpracy wojskowej Rosji i Białorusi*, „Biuletyn”, PISM, 2011, nr 1, http://www.pism.pl/files/?id_plik=929 (dostęp: 11.02.2014), s. 1.

⁴⁸ Dane na podstawie: *Siły Zbrojne Białorusi...* Według danych *The Military Balance* z 2003 r. na terytorium Białorusi stacjonują cztery rosyjskie baterie rakiet ziemiopowietrze S-300-10 *Grumble*.

⁴⁹ „Kompleksowy sprawdzian gotowości” białoruskiej armii, 15.01.2016, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/bialorus-kompleksowy-sprawdzian-gotowosci-bialoruskiej-armii,611034.html> (dostęp: 11.02.2016).

⁵⁰ *Putin przygląda się manewrom przy polskiej granicy*, „Rzeczpospolita” 26.09.2013, <http://www.rp.pl/arttykul/1051837.html> (dostęp: 11.02.2014).

tem samochodowych platform dla rosyjskich mobilnych międzykontynentalnych rakiet balistycznych Topol-M, a białoruski przemysł zbrojeniowy jest w znacznym stopniu uzależniony od zamówień przemysłu obronnego i sił zbrojnych Rosji. Pozwala to Białorusi uzyskiwać niższe ceny na rosyjskie surowce energetyczne (dodatkowe 18–20% białoruskiego PKB rocznie) oraz preferencyjny eksport własnych produktów na rynek rosyjski. Ważną rolę odgrywa również ekonomiczny czynnik nacisku Rosji na Białoruś w sferze pogłębionej współpracy obronnej w postaci powołanej 1 stycznia 2012 r. Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej Rosji, Kazachstanu i Białorusi. Reasumując należy stwierdzić, iż współpraca wojskowa Rosji i Białorusi jest i pozostanie w najbliższych latach najbardziej zaawansowanym dwustronnym procesem integracyjnym Państwa Związkowego, niezależnie od rozwoju stosunków między Rosją i NATO, dla Białorusi zaś instrumentem uzyskiwania od Rosji preferencji gospodarczych⁵¹.

Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ) państw WNP stanowi tzw. pierwszy krąg bezpieczeństwa, obejmujący państwa regionu, które zdecydowały się na pogłębioną współpracę wojskową w sferze bezpieczeństwa, do których należy obecnie sześć państw: Rosja, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan i Armenia⁵². Do głównych celów deklarowanych przez OUBZ należy: utrzymanie stabilności i pokoju w regionie Eurazji w nowych warunkach geopolitycznych, tworzenie warunków do wzajemnie korzystnego rozwoju państw-sygnatariuszy, możliwie szybka

⁵¹ A.M. Dyer, R. Śmigiełski, *Perspektywy współpracy wojskowej Rosji i Białorusi*, „Biuletyn” PISM, 2011, nr 1, http://www.pism.pl/files/?id_plik=929 (dostęp: 11.02.2014).

⁵² OUBZ (ros. ODKB) powstała 7 października 2002 r. (podpisanie Karty OUBZ) z przekształcenia „Układu o zbiorowym bezpieczeństwie państw-sygnatariuszy WNP” (UBZ) podpisanego 15 maja 1992 r. przez Rosję, Armenię, Kazachstan, Kirgizję, Tadżykistan i Uzbekistan (tzw. Układ Taszkiencki), do którego następnie przystąpiły: Gruzja, Azerbejdżan i Białoruś. *Multilateral Treaty on collective security concluded at Tashkent on 15 May 1992*, http://untreaty.un.org/unts/120001_144071/4/4/00002877 (dostęp: 31.01.2012). Układ ten został prolongowany w maju 1999 r. w postaci protokołu podpisanego przez Rosję, Armenię, Kazachstan, Kirgizję i Tadżykistan. Zob. *Организация Договора о коллективной безопасности (ОДКБ)*, <http://www.odkb-csto.org>. Także w lutym 1995 r. podczas szczytu w Ałma Acie państwa-strony UBZ przyjęły „Deklarację i Koncepcję bezpieczeństwa zbiorowego” oraz „Podstawowe kierunki pogłębienia współpracy wojskowej”, natomiast w lipcu 2000 r. „Porozumienie o priorytetach współpracy wojskowo-technicznej”, w którym przewidziano możliwość pozyskiwania sprzętu wojskowego od sojusznika na bardzo korzystnych warunkach finansowych, co w znacznym stopniu wpływa uzależnieniu od Rosji sił zbrojnych innych państw obecnej OUBZ.

integracja ze światowym systemem gospodarczym (art. 3). Stworzenie zakładanego reżimu bezpieczeństwa w Eurazji będzie osiągnięte przede wszystkim poprzez budowanie i rozwijanie wspólnego potencjału państw sojuszniczych oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym wpływom międzynarodowych organizacji terrorystycznych i zorganizowanych grup przestępczych, zagrażających suwerenności i integralności terytorialnej państw regionu. Najistotniejsza kwestia dotycząca zbiorowej (kolektywnej) obrony zawarta w art. 4 wzorowana została na art. V Traktatu Północnoatlantyckiego i zakłada, iż: w przypadku agresji zbrojnej przeciwko jakiemukolwiek państwu członkowskiemu OUBZ, pozostałe państwa okażą napadniętemu niezbędną pomoc, włącznie z wojskową, a także wesprą posiadanymi środkami, na podstawie prawa do zbiorowej obrony, zgodnie z Art. 51 Karty ONZ. Dla Rosji szczególnie korzystny jest Art. 7, który dopuszcza dyslokację i funkcjonowanie rosyjskich systemów bezpieczeństwa zbiorowego na terytorium państw-sygnatariuszy OUBZ w oparciu o odrębne porozumienia bilateralne, bez zgody Rady Bezpieczeństwa ONZ⁵³. OUBZ jest strukturą otwartą dla każdego państwa, które akceptuje jej cele, wartości i zasady oraz jest gotowe przyjąć obowiązki wynikające z zapisów dokumentów normatywnych (rozdział VI Karty OUBZ) i złożyć oczywiście formalną aplikację⁵⁴.

Na szczycie OUBZ w Moskwie 14 czerwca 2009 r. podpisano porozumienie o tworzeniu Połączonych (Kolektywnych) Sił Szybkiego Reagowania (ang. *Collective Rapid Reaction Forces*, CRRF; rus. KSOR), do zadań których należy: odpieranie agresji z zewnątrz, prowadzenie operacji specjalnych w walce z międzynarodowym terroryzmem, ekstremizmem i transgraniczną przestępczością zorganizowaną, jak również udział w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych. Obecnie siły KSOR mogą również reagować w państwach sygnatariuszach paktu, w przypadku zagrożenia dla ich stabilności⁵⁵. Szczyt ten został zwołany przez Biało-

⁵³ Zob. *Collective Security Treaty dated May 15, 1992 (as amended by the Protocol on amendments to the Collective Security Treaty of May 15, 1992, signed on December 10, 2010)*, http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1897 (dostęp: 10.02.2014).

⁵⁴ Zob. *Charter of the Collective Security Treaty Organization, dated October 07, 2002*, http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1896 (dostęp: 10.02.2014).

⁵⁵ Legalizacja tego zadania nastąpiła po wydarzeniach w Kirgistanie w 2010 r., gdy państwu temu groziła wojna domowa i jego władze tymczasowe zwróciły się do OUBZ z prośbą o pomoc w ustabilizowaniu sytuacji, ale OUBZ nie posiadała wówczas takich uprawnień. P.A. Maciążek, *Dlaczego Polskę powinny interesować zmiany*

ruś, która miała przejąć od Armenii przewodniczenie OUBZ. Zdecydowano wówczas, że zamiast prezydenta Białorusi A. Łukaszenki czasowo organizacją kieruje prezydent Rosji D. Miedwiediew. Przyczyną białoruskiego bojkotu była różnica zdań w sprawie zasad tworzenia KSOR, gdyż Mińsk początkowo odmawiał udziału białoruskich żołnierzy w jakichkolwiek operacjach wojskowych poza granicami państwa. Ostatecznie jednak, pod presją Moskwy, która zagroziła wstrzymaniem pomocy kredytowej, Białoruś także podpisała w październiku 2009 r. porozumienie o powołaniu KSOR, zgadzając się tym samym na wydzielenie do ich składu kontyngentu w sile 5 tys. żołnierzy⁵⁶. Trzon liczących obecnie ok. 20 tys. żołnierzy KSOR stanowią: rosyjska 98. gwardyjska dywizja wojsk powietrzno-desantowych (Iwanów) i 31. gwardyjska brygada szturmowa wojsk powietrzno-desantowych (Uljanowski) oraz kazachska brygada desantowo-szturmowa i bataliony desantowo-szturmowe z Białorusi, Armenii, Tadżykistanu i Kirgistanu. Miejscem stałej dyslokacji KSOR jest rosyjska baza Manas k. Biszkeku⁵⁷. Liderem w układzie sił państw OUBZ jest oczywiście Rosja, natomiast Kazachstan i Białoruś zajmują niemal równorzędnie drugą pozycję (wykres. 2).

Oficjalnie OUBZ deklaruje współpracę z NATO, jednak nie przyjmuje ona praktycznego wymiaru. gdyż NATO dąży raczej do współdziałania z poszczególnymi państwami, a nie OUBZ jako organizacją, ponieważ „mogłoby to stanowić element legitymizacji organizacji międzynarodowej zdominowanej przez Rosję”⁵⁸, a na Zachodzie OUBZ jest postrzegana jako element przeciwdziałania aktywności NATP na obszarze WNP. Pomimo, iż trudno porównywać, znikomy w porównaniu do NATO potencjał polityczno-militarny OUBZ, to bez wątpienia organizacja ta jest i pozostanie ważnym podmiotem polityczno-wojskowym w Eurazji, stanowiąc instrument realizacji polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Rosji.

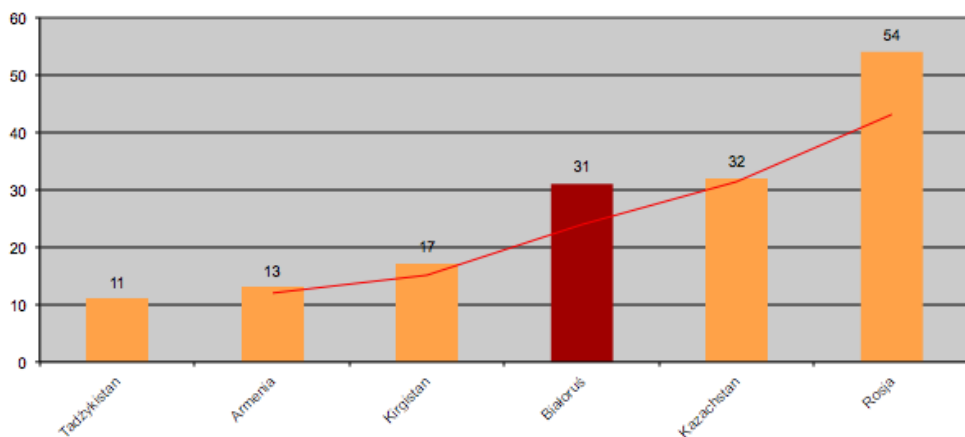
zachodzące w rosyjskim NATO? „Polityka Wschodnia” 31.08.2012, <http://politykaw-schodnia.pl/index.php/tag/sily-szybkiego-reagowania-oubz> (dostęp: 11.02.2014).

⁵⁶ *Rosjanie tworzą swoje NATO*, „Rzeczpospolita”, 05.02.2009, <http://www.rp.pl/artykul/258930.html?print=tak> (dostęp: 11.02.2014).

⁵⁷ *Sily proradzieckiego ODKB będą nie gorsze od sił NATO*, „Rzeczpospolita”, 04.02.2009, <http://www.rp.pl/artykul/29,258718.html> (dostęp: 11.02.2014).

⁵⁸ Z. Śliwa, D. Brązkiewicz, *Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym*, „Kwartalnik” Bellona, 2010, nr 3, <http://pl.scribd.com/doc/72606585/kwartalnik-bellona-nr-32010> (dostęp: 09.02.2014), s. 109–110.

Wykres 2. Szacunkowe wskaźniki potęg państw-członków OUBZ

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem metody prostego sumowania wskaźników⁵⁹.

Zakończenie

Republika Białoruś posiada szczególne znaczenie geopolityczne, wynikające z położenia na strategicznym styku Europy Środkowej z Europą Wschodnią. Jej zachodnie rubieże położone są na wschodniej granicy NATO, dlatego też w oczywisty sposób stanowią ważny element polityczno-terytorialny mocarstwowych ambicji Federacji Rosyjskiej. Nabiera to szczególnego znaczenia także w aspekcie dyskursu w odniesieniu do przystąpienia Ukrainy do europejskich i euroatlantyckich struktur wojskowych i polityczno-ekonomicznych. Polityka bezpieczeństwa i obrony Białorusi jest oparta na filarze wewnętrznym (białoruskie siły zbrojne i własny potencjał militarny) oraz na filarze zewnętrznym (ściśły sojusz wojskowy z Rosją oraz innymi państwami-sygnatariuszami Organizacji Układu Bezpieczeństwa

⁵⁹ Autorska metoda szacowania potęgi państw za pomocą prostego sumowania wskaźników polega na przyporządkowaniu wskaźnikom: wielkości terytorium, liczby ludności, wielkości PKB i PKB na obronę, liczebności sił zbrojnych, ilości czołgów, ilości samolotów bojowych, ilości okrętów wojennych i posiadania broni jądrowej wartości od największych do najmniejszych dla poszczególnych państw i ich zsumowaniu. Fakt posiadania broni jądrowej traktowany jest zawsze z najwyższą wartością równą liczbie analizowanych państw (w tym przypadku Rosja – 6). W analizowanym przypadku sumę wartości poszczególnych wskaźników dla każdego państwa-członka OUBZ podano na wykresie (dla Rosji wynosi on $9 \times 6 = 54$). Metoda ma co prawda bardzo przybliżony charakter, ale uzyskany trend, poza dyskusyjną krzywą dynamiki, jest zgodny z innymi danymi empirycznymi.

Zbiorowego). Siły zbrojne Białorusi przechodzą zaawansowaną fazę integracji z systemem wojskowym i obronnym Federacji Rosyjskiej w ramach tworzonego Państwa Związkowego (Rosji i Białorusi) oraz OUBZ. Uwzględniając dodatkowo fakt pogłębiającego się uzależnienia ekonomicznego Białorusi od Rosji, proces ten będzie w najbliższych latach kontynuowany, stanowiąc istotę polityki bezpieczeństwa i obrony Republiki.

Bibliografia

- Belarus Army Equipment*, Global Security, <http://www.globalsecurity.org/military/world/belarus/army-equipment.htm> (dostęp: 05.02.2014).
- Charter of the Collective Security Treaty Organization*, dated October 07, 2002, http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1896 (dostęp: 10.02.2014).
- Collective Security Treaty dated May 15, 1992 (as amended by the Protocol on amendments to the Collective Security Treaty of May 15, 1992, signed on December 10, 2010)*, http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1897 (dostęp: 10.02.2014).
- Договор о создании Союзного государства*, Москва, 8 декабря 1999 г., <http://www.law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1168295> (dostęp: 28.01.2014).
- Договор о коллективной безопасности от 15 мая 1992 года, подписанным 10 декабря 2010 года*, http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=126 (dostęp: 28.01.2014).
- Dyner A.M., Śmigieński R., *Perspektywy współpracy wojskowej Rosji i Białorusi*, „Biuletyn”, PISM, 2011, nr 1, http://www.pism.pl/files/?id_plik=929 (dostęp: 11.02.2014).
- Структура Вооруженных Сил Республики Беларусь*, Военный информационный портал Министерства обороны, <http://www.mil.by/ru/forces/structure> (dostęp: 01.02.2014).
- Kmiecik P., *Zarys potencjału militarnego Białorusi*, <http://www.militis.pl/armie-owiata/potencjal-militarny-bialorusi> (dostęp: 01.02.2014).
- Концепция национальной безопасности Республики Беларусь 17 июля 2001 г.*, ДЯТЛОВЩИНА информационный портал, <http://www.dyatlovo.info/content/kontseptsiya-natsionalnoi-bezopasnosti-respubliki-belarus?page=0%2C1> (dostęp: 23.01.2014).
- Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.)*, Национальный правовой Интернет-портал Республики, <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=6351> (dostęp: 23.01.2014).
- Krzyszowski A., *Plan Miedwiediewa – nowa architektura bezpieczeństwa?*, „Sprawy Międzynarodowe” 2009, nr 2.
- Legucka A, Malak K. (red.), *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa na obszarze Wspólnoty Niepodległych Państw*, Warszawa 2008.

Maciążek P.A., *Dlaczego Polskę powinny interesować zmiany zachodzące w rosyjskim NATO?* 31.08.2012, „Polityka Wschodnia”, <http://politykawschodnia.pl/index.php/tag/sily-szybkiego-reagowania-oubz> (dostęp: 11.02.2014).

Multilateral Treaty on collective security concluded at Tashkent on 15 May 1992, http://untreaty.un.org/unts/120001_144071/4/4/00002877 (dostęp: 31.01.2012).

Sily Zbrojne Białorusi, Cybernetyczna Gildia Strategów, <http://strategie.com.pl/dzial/armie/18> (stan na 09.02.2014).

SIPRI Military Expenditure Database, Stockholm International Peace Research Institute, <http://milexdata.sipri.org/files/?file=SIPRI+milex+data+1988-2012+v2.xlsx> (dostęp: 11.02.2014).

Śliwa Z., Brażkiewicz D., *Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym*, „Kwartalnik” Bellona, 2010, nr 3, <http://pl.scribd.com/doc/72606585/kwartalnik-bellona-nr-32010> (dostęp: 09.02.2014), s. 102–111.

The Military Balance 2013, The International Institute for Strategic Studies, London 2013.

Topolski I., *Sila militarna w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej*, Lublin 2004.

Военная доктрина Республики Беларусь 1992 года, Военный информационный портал Министерства обороны Республики Беларусь, <http://mod.mil.by/doktrina.html> (dostęp: 23.01.2014).

Wykaz stron internetowych

<http://milexdata.sipri.org>

<http://mod.mil.by>

<http://pl.scribd.com>

<http://politykawschodnia.pl>

<http://strategie.com.pl>

<http://untreaty.un.org>

<http://www.dyatlovo.info>

<http://www.globalsecurity.org>

<http://www.law.edu.ru>

<http://www.mil.by>

<http://www.militis.pl>

<http://www.odkb-csto.org>

<http://www.pravo.by>

<http://www.rp.pl>

<http://www.tvn24.pl>